

ÇALIŞANLARDAKİ BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE YAŞAM TATMİNİ ARASINDA ALGILANAN ÖRGÜTSEL STRESİN ARACI ROLÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

A STUDY ON THE MEDIATING ROLE OF PERCEIVED ORGANIZATIONAL STRESS BETWEEN INTOLERANCE OF UNCERTAINTY AND LIFE SATISFACTION OF EMPLOYEE

Suzan URGAN⁽¹⁾, Polathan KÜSBECİ⁽²⁾

Öz: Bu çalışmanın amacı, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatminine etkisinde algılanan örgütsel stresin aracılık rolünün ortaya çıkarılmasıdır. Günümüzdeki hızlı değişimler belirsizlikleri ve bunun sonucunda bireyler tarafından yaşanan stresi ortaya çıkarabilmektedir. Örgütlerde stresin ortaya çıkması hem çalışan bireyler hem de örgütün kolektif biçimde çalışması açısından olumsuz durumların yaşanabilmesine neden olmaktadır. Çalışma kapsamında 402 mavi ve beyaz yakalı çalışandan anket tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS Paket Programın 21. versiyonuyla analiz edilmiştir. Bu çerçevede Baron ve Kenny'in dört aşamalı regresyon modeli uygulanmış ve Sobel Test hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam tatmini arasında algılanan örgütsel stresin aracı rol üstlendiği ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçlar belirsizliğe tahammülsüzlüğün algılanan örgütsel stresi artırdığını, algılanan örgütsel stresin de yaşam doyumunu azalttığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Örgütsel Stres, Yaşam Tatmini, Mavi ve Beyaz Yakalı Çalışanlar

Abstract: The aim of this study is to reveal the mediating role of perceived organizational stress in the effect of intolerance of uncertainty on life satisfaction. Today's rapid changes can reveal uncertainties and the stress experienced by individuals as a result. The emergence of stress in organizations causes negative situations in terms of both working individuals and the collective working of the organization. Within the scope of the study, data were collected from 402 blue and white-collar employees by questionnaire technique. The collected data were analyzed with the 21st version of SPSS Package Program. In this framework, Baron and Kenny's four-stage regression model was applied and the Sobel Test was calculated. According to the findings obtained as a result of the analyzes, it was revealed that perceived organizational stress plays a mediating role between intolerance of uncertainty and life satisfaction. These results show that intolerance of uncertainty increases perceived organizational stress, and perceived organizational stress decreases life satisfaction.

Keywords: Intolerance of Uncertainty, Organizational Stress, Life Satisfaction, Blue and White Collar Employees

JEL: L20, M10, M19

1. Giriş

Günümüzde değişim çok hızlı yaşanmaktadır. Bu değişimlerde bireyin ve içinde bulunduğu örgütün nasıl bir strateji belirlemek zorunda olacağı her geçen gün önemli bir unsura dönüşmektedir. Bu değişimler olumlu ve olumsuz bireyi zorlayan

⁽¹⁾ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bafra İşletme Fakültesi, Sigortacılık ve Aktüerya Bilimleri Bölümü; suzan.urgan@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9280-4174

⁽²⁾ Kapadokya Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü; scholar@polathan.com, ORCID: 0000-0002-4858-3853

birçok yenilik ile bireyi karşı karşıya bırakmaktadır. Değişimlerin bireyi içinde bıraktığı bir durum da belirsizlik ve belirsizliğe tahammülsüzlük ile ilgilidir.

Belirsizlik kavramı her ne kadar soyut bir kavram olsa da bilimsel çalışmalarla somut verilere ulaşılmıştır. Heisenberg'e (1952) göre belirsizlikte atom altı parçacıkların aynı anda tanımlanmasının mümkün olamayacağından hareketle Wheeler'a (1960) göre bu parçacıkların bir belirip bir yok olmasıyla etraflarındaki enerjiyi emmesi söz konusu olmaktadır. Hemen hemen her şeyin birbirine bağımlılıkla hareket ettiği günümüzde (Ercil ve Şener, 2012: 331), belirsizlik, zor durumları beraberinde getirmektedir.

Karmaşa, çözümsüz durumlar ve kaçınma dürtüsü ile tehdit olarak algılanan belirsizlikle belirsizliğe tahammülsüzlük durumu ortaya çıkmaktadır (Birrell, Meares, Wilkinson ve Freeston, 2011: 1199). Bireyden bireye değişebilen bir durum olarak gerçeğin algılanması değişmektedir. Bireyin deneyim, fikir, varsayım ve ifadelerine bağlı olarak, kendi yarattığı, anlamlar yüklediği ve tanımlamaya çalıştığı kavramlarla gerçekler anlaşılmaya çalışılmaktadır (Ülgen ve Mirze, 2010: 40). Bu anlaşılma evresindeki belirsizlikler ve muğlaklıklar strese yol açmakta ve bu stres örgüt için de geçerli olmaktadır (Güçlü, 2001: 96).

Belirsizliklerle baş edebilmenin nihai sonucu mutlu ve huzurlu bir yaşamdır (Polatçı, Irk, Gültekin ve Sobacı, 2017: 554). Bu çerçevede yaşam tatmini yaşamın değişmeyen koşulları altında dendedir. Ancak değişmeye karşı hassastır (Diener, Ingelhart ve Tay, 2013: 497). Bu perspektifte belirsizliğe tahammülsüzlüğün stresi oluşturmaması, stresin de yaşam tatminini etkilemesi durumunun kendiliğinden ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, "belirsizliğe tahammülsüzlük ve yaşam tatmini arasında algılanan örgütsel stresin aracı rolü var mıdır?" sorusuna cevap aranacaktır. Literatürde belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatminini etkisinde örgütsel stresin aracı rolünü inceleyen bir araştırmaya rastlanmadığından literatüre katkı sunacağı öngörülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Kavramsal çerçeve içinde belirsizliğe tahammülsüzlük, algılanan örgütsel stres ve yaşam tatmini kavramları ele alınmaktadır.

2.1. Belirsizliğe Tahammülsüzlük

Belirsizlik kavramı anlam itibarıyla belirsiz olma hali, belgisizlik ve müphemiyettir (Belirsizlik, t.y.). Kavram, korku tepkisi ile ilişkili görünmekle beraber kaygı ile daha yakından ilişkilidir. Korku şimdiki zamanı, kaygı ise ileriye yönelik ve nispeten belirsizliği içeren bir duygu olmaktadır (Yığman ve Fidan, 2021: 574). Lovecraft'a (1927) göre insanlığın çok eski zamanından beri var olan en güçlü duygusu bilinmeyen korkudur (Carleton, 2012: 939). Bu durum insanın karar verme süreçlerini etkilemektedir (Yığman ve Fidan: 2021: 579). Assalt (1999) belirsizliğin bilgi, kesinlik ve doğruluk ile eşdeğer olmadığını her zaman da bilgi eksikliğinden kaynaklanmayan bir olgu olduğunu ifade etmektedir (Zorlu, 2008: 18). Kavram aynı zamanda gelecek ile ilişkili beklentilerin ya da gelecek zamanın net olmama durumuyla alakalı ortaya çıkan bir duruma karşılık gelmektedir (Sarıçam, Erguvan, Akın ve Akça, 2014: 149).

İşletme süreçleri ile ilişkilendirildiğinde altı temel belirsizlik kaynağı vardır. Bunlar; insan davranışlarındaki değişkenlik, dış dünyanın algılanış şekli, teknolojik

ilerlemeler, sahip olunan bilgi ile geleceğin yaklaşık olarak değerlendirilmesi, araştırma yöntemlerinden meydana gelen belirsizlikler ve araştırmacıların akıl yürütme farklılıklarından kaynaklanan belirsizliklerdir (Zorlu, 2008: 18).

Belirsiz durumlara karşı duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak tepkiye dönüşen davranış etkisi belirsizliğe tahammülsüzlük ile kendini göstermektedir (Boulter, Freeston, South ve Rodgers, 2014: 1392). 1948 yılında literatürde Frontal Brusnkwick'in yapmış olduğu çalışmada yer aldığı şekli ile bireyin tehdit edici olarak algıladığı, kaçınma davranışı niyeti, rahatsızlık, karmaşa ve çözümsüz durumlar ile tanımlanmaktadır (Birrell, Meares, Wilkinson ve Freeston, 2011: 1199). Belirsizliğe tahammülsüzlüğü bulunan bireyler belirsizlik durumlarında duygu, düşünce ya da davranışlarıyla belirli tepkiler vermektedir (Kasapoğlu, 2020: 602). Bunlar tahmin edilemezlik ve belirsiz durumlarla kişilerin başa çıkamayacaklarına dair oluşturulan tepkilerle ilişkilidir. Belirsizliğe tahammülsüzlük kişilere göre farklılaşabileceği gibi belirsizlik karşılığında tepkiler de değişebilecektir (Armutlu, 2019: 6). Belirsizliğe neden olan durum bilinmeyenenden hareketle endişe ile karakterize bir tehdit algısına dönüşmektedir (Birell vd., 2011: 1199).

Buhr ve Dugas (2002) belirsizliğe tahammülsüzlüğü dört boyut ile açıklamaktadır. Bu boyutlar; belirsizliğin stresli ve tüzütü verici olması, eyleme geçme ve davranış oluşturmada yetersizlik hissi, belirsiz durumların kaçınılması gereken bir olgu olması ve belirsizliğin adaletsizliğidir (Geçkin ve Sahranç, 2017: 740). Carleton vd. (2007) belirsizliğe tahammülsüzlüğü iki boyutta ele almaktadır; ileriye dönük belirsizliğe tahammülsüzlük ve engelleyici belirsizliğe tahammülsüzlük (Carleton, 2012: 940). İleriye dönük belirsizliğe tahammülsüzlük bilişsel boyut ile ilişkili iken engelleyici belirsizliğe tahammülsüzlük inhibe edici kaygı olarak davranışsal boyut ile ilişkilidir (Salihoğlu, 2021: 17).

Belirsizlik birey üzerinde güçlü bir stres yaratmaktadır (Kasapoğlu, 2020: 602, Sarıçam, 2014: 2). Başka bir perspektiften bakıldığında yaşam tatmini ile mutluluk bireyin hayatındaki dengeye bağlıdır (Baumeister, Vohs, Aaker ve Garbinsky, 2013: 505). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün kaygı ve stres ile yüksek düzeyde ilişkisi nedeniyle (Sarıçam, 2014: 4), bireyin hayatındaki dengeden hareketle, örgütsel stresin ve yaşam tatmini dengesinin etkilenebileceği öngörülmektedir. Araştırmanın bundan sonraki bölümleri algılanan stres bağlamıyla örgütsel stres ve yaşam tatmini kavramları çerçevesinden ele alınmaktadır.

2.2. Algılanan Örgütsel Stres

Stres kelime anlamıyla ruhsal gerilime karşılık gelmektedir (TDK, 2019). Kavram Latince kökenlidir (Eren Gümüştekin ve Öztemiz, 2004: 64; Erdoğan ve Ak, 2021: 434) ve “estrica” eski Fransızca “estrece” kelimeleriyle özdeşleşmektedir. Gerçek veya hayali uyaranlara maruz kalan bireyin fiziksel, zihinsel ve duygusal zorlanma ile verdiği cevaptır (Christian ve Obiageli, 2019: 12). Başka bir yaklaşıma göre çevrenin potansiyel tehdit edici durumlarına karşı fiziksel ve duygusal tepkiyi içermektedir (Akgemci, 2001: 302).

Stres kavramını tarih itibarıyla ilk defa 17. yüzyılda “elastiki nesne ile bu nesneye uygulanan dış güç” arasındaki bağı ifade etmek için Robert Hook kullanmıştır (Işıtan ve Gökler, 2012: 156). Stres ile ilgili bilimsel araştırmalar ise ilk defa 1926 yılında tıp öğrencisi Hans Hugo Bruno Selye tarafından yapılmıştır. Selye, laboratuvar fareleri üzerinde yaptığı araştırmalarda, uzun süre kronik strese maruz

kalmanın, beden kimyasallarının ve hormonların aşırı üretimine neden olduğunu, bunun da hastalıklara yol açtığını ortaya çıkarmıştır (Fink, 2017: 1).

Stres ile ilgili teoriler üç grupta ele alınmaktadır. Bu teoriler; sistemik stres teorisi, psikolojik stres teorisi ve stres kaynaklı teorilerdir. Selye'e (1976) göre sistemik stres teorisi çeşitli uyaranlar karşısında verilen cevaplarla ortaya çıkan uyuma göre şekillenmektedir (Krohne, 2001). Psikolojik stres teorisi bireylerin stres durumlarıyla ilgili başa çıkma düşünce ve eylemleri ile ilgilidir (Lazarus, 1993: 238). Stres kaynaklı teoriler ise çeşitli zorluklar karşısında refahı korumaya yönelik bilişsel ve sosyal desteklerle açıklanmaktadır (Hobfoll, Halbesleben, Neveu ve Westman, 2018: 104).

Kreitler ve Kritelis'e (1989) göre strese neden olan faktörlerle aynı anlama gelen stresörler; bireysel düzeyde stresörler, grup düzeyinde stresörler, örgütsel stresörler ve örgüt dışı stresörler olarak dört grupta ele alınmaktadır (Eren Gümüştakin ve Öztemiz, 2004: 64). Örgütsel strese yol açan faktörler; rollerdeki belirsizlikler, rol çatışmaları, aşırı iş yüklenmesi ya da daha az çalışma gibi unsurları içermektedir (Şimşek, Çelik ve Akgemci, 2019: 232). Bununla beraber Luthans (2011) örgütsel strese neden olan unsurları yapmış olduğu çalışmada kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışmadan hareketle örgütsel strese neden olan unsurlar aşağıda yer almaktadır (Luthans, 2011: 283):

- **İdari Politika ve Stratejiler:** Küçülme, rekabet baskısı, liyakatli ödeme planları, sırayla yapılan iş vardiyaları, bürokrasi ile ilgili kurallar, ileri teknoloji.
- **Organizasyonun Yapı ve Tasarımı:** Merkezileştirme ve resmileştirme, hat-personel çalışmaları, uzmanlık, rol belirsizliği ve çatışma, ilerleme fırsatının olmaması, kısıtlayıcı ve güvenilmeyen kültür.
- **Organizasyon Süreçleri:** Sıkı kontroller, sadece aşağı yönlü iletişim, düşük performansın geri bildirilmesi, merkezden karar verme, cezai değerlendirme sistemleri, kararlara katılım eksikliği.
- **Çalışma Şartları:** Kalabalık çalışma ortamı, gürültülü, uygun sıcaklığa sahip olmayan ortam, kirliliği, olumsuz koku, riskli koşullar, yeterli olmayan aydınlatma, bedensel ya da zihinsel baskılanma, zehirli kimyasal maddelere ya da radyasyona maruz kalma.

Örgütlerde stresi yönetebilmek için birçok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler bireysel ve örgütsel bazda ele alınmaktadır. İlgili yöntemlerle stresi azaltma ya da kabul edilebilir bir düzeyde tutma amaçlanmaktadır (Akgemci, 2001: 307).

Çalışanların örgütlerde algılamış olduğu stresin birçok faktörden etkilendiği görülmektedir. Bu faktörlerin her biri için bireylerin strese dayanma güçleri farklılık göstermektedir. Bu farklılık kişisel özelliklerinden, işin kendisinden ya da işyerinin özelliği gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bireylerin strese dayanma yetkinliği ve stresten etkilenme düzeylerinin farklılığı dolayısıyla (Akdağ ve Yüksel, 2010: 49) örgütte algılanan stresin bireysel yansımaları önem arz etmektedir.

Bireyin tüm yaşamı boyunca vaktinin büyük bir bölümünü geçirdiği örgütsel yaşamda algılamış olduğu stresin önemi genel bir çerçeve ile ortaya konulmuştur. Algılanan örgütsel stresin en önemli etkisi bireysel bazda yaşam kalitesi ile ilişkili olarak yaşam tatminini etkileyeceği öngörüsünden hareketle bundan sonraki bölümde yaşam tatmini kavramı yer almaktadır.

2.3. Yaşam Tatmini

Yaşam tatmini, bireyin yaşamının genel bilişsel yargısı olarak tanımlanmakta olup insanın varoluşunda nihai bir hedeftir. Yaşam tatmini hem birey hem de örgüt için arzu edilen bir hedeftir. Bu nedenle, çalışma koşullarının ve kişinin işine ve kariyerine ilişkin öznel deneyiminin bireyin yaşam tatminini nasıl etkilediğini bilmek önemli bir konudur (Hagmaier, Abele ve Goebel, 2018: 142). Literatürde yaşam tatmini, bireyin yaşamının belirli ölçütlere göre değerlendirildiği bilişsel bir değerlendirme süreci olarak ifade edilmektedir. Bu çerçevede yaşam tatmini öznel iyi oluşun bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla yaşam tatmini, yaşamın bilişsel bir değerlendirmesi olarak olumlu-olumsuz duygu ile birlikte bireylerin iyi olma halini ifade eden önemli kavramlardan biridir (Çam, Kardaş, Eşkisu ve Gelibolu, 2019: 84). Yaşam tatmini birçok avantajlı sonuçla ilişkilendirilmekte olup daha önce yapılan araştırmalar sürekli olarak, yaşam tatmini yüksek olan bireylerin, daha düşük yaşam tatmini olanlara kıyasla daha olumlu sosyal ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yaşam tatmini yüksek olan bireylerin mesleki başarı açısından avantajlı olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla yaşam tatmini, daha iyi iş performansı, daha fazla kariyer tatmini, artan örgütsel bağlanma ve azalan işten ayrılma niyetleri ile alakalı olan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Antaramian, 2017: 2).

Yaşam tatmini genellikle bireyin yaşamın önemli alanlarından kaynaklanan doyum ya da doyumsuzluk duygusu olarak belirtilmektedir. Yaşamdan tatminin birçok potansiyel belirleyicisi bulunmaktadır. Belirleyiciler arasında kişilik, sosyal beklentiler, sosyo-ekonomik faktörler, kişilerle ilişkiler, fiziksel ve psikolojik sağlık, konaklama, istihdam ve otorite ile ilgili sorunlar yer almaktadır (Argan, Argan ve Dursun, 2018: 50). Bireyin duygusal faktörlere bağlı gelişim göstermesi onun hayatının her alanındaki tatminini veya tatminsizliğini etkilemektedir. Yaşam tatminini etkileyen unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Çınar ve Özyılmaz, 2019: 540-541):

- Günlük yaşantıdan mutluluk duymak,
- Pozitif bireysel kimlik,
- Yaşamı anlamlı bulmak,
- Amaçlara ulaşabilme konusunda uyum,
- Mesleki yaşantıdan duyduğu memnuniyet,
- Bireyin fiziksel açıdan kendisini iyi hissetmesi,
- Sosyal yaşam memnuniyeti ve ekonomik güvenlidir.

Yaşam tatmini, genel olarak yaşamın bir bütün olarak değerlendirilmesine karşılık gelmektedir. Kavram, insanların duygusal tepkilerini, alan memnuniyetini ve yaşam doyumuna ilişkin küresel yargılarını içermektedir. Yaşam tatmini genellikle insanlara yaşamlarından ne kadar memnun oldukları sorularak ölçülmektedir. Bu nedenle bireyler kendi yaşam tatminlerini ölçmek için en iyi konumda bulunmaktadır (Hoogerbrugge ve Burger 2018, 1487). Yaşam tatmini kişilerin taleplerinin ve beklentilerinin ne kadarının karşılandığıyla ilgili olup içsel ve dışsal faktörlerin dengede olması ile ortaya çıkmaktadır. Bireylerin olumlu ve olumsuz

durumlar karşısındaki tutumları yaşamdan aldıkları hazzı etkilemektedir (Atar vd. 2020: 264-267).

3.Yöntem

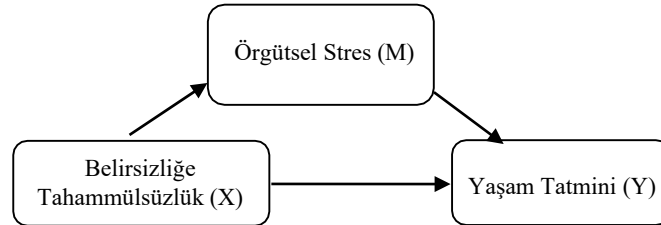
Çalışmanın bu kısmında hipotez ve model, araştırma amacı, evren ve örneklem, ölçeklere ait bilgiler ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmada Hipotez ve Model

Günümüzde yaşanan hızlı değişim ve hayat şartlarının zorlaması ile ortaya çıkan belirsizlik yaşamın her alanında kendini göstermektedir. Belirsizliğe tahammülsüzlüğün birçok problemle birlikte stres ile doğrudan bağlantılı bir kavram olduğu görülmektedir (Yığman ve Fidan, 2021: 573). Bu bağlamda; örgütsel belirsizlikle örgütsel stres arasında orta düzey pozitif ilişki (Yazgan ve Topaloğlu, 2020), belirsizliğe tahammülsüzlük ile mutluluk arasında negatif etki (Sarıçam, 2014), stresin kaygı ile pozitif ilişkili olduğu ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün kaygıyı anlamlı ve pozitif yönde etkilediği (Kasapoğlu, 2020), yüksek düzeyde stres ve kaygının daha düşük mutlulukla bağlantılı olduğu (Baumeister vd., 2013), belirsizliğe tahammülsüzlük ve kaygı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü ilişki bulunduğu (Çırak, 2021), stresin belirsizliğe tahammülsüzlükle ortaya çıktığı (Bayram, Özkamalı ve Çiftçi, 2021; Yöyen ve Şan, 2021) görülmektedir. Örgütlerdeki stres hem bireysel hem örgütsel alanda birçok yıkıcı sonuca yol açabilmektedir (Erdoğan ve Ak, 2021: 435). Yapılan ampirik çalışmalarda örgütsel stres ile yaşam tatmini arasında bulunan negatif ilişkiler bu sonucu göstermektedir (Çiftçi ve Güler, 2018; Tozkoparan, 2021; Biçkes, Demirtaş ve Yılmaz, 2018; Naseem, 2018; Baştuğ, 2021; Lambert, Qrestive ve Frank, 2021).

Bireyin algılamış olduğu stresin örgütsel yansımalarının belirsizlikten kaynaklandığı yukarıdaki çalışmalar çerçevesinde ifade edilebilmektedir. Örgütsel stresin bireyin mutluluğuyla ilişkili yaşam tatminini etkilemesi bağlamında belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam tatmini arasında algılanan örgütsel stresin aracılık rolü üstlenmesi beklenmektedir. Yukarıdaki çalışmaların örüntüsü ve ilgili öngörü bağlamında aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H1: Belirsizliğe tahammülsüzlük ve yaşam tatmini arasında algılanan örgütsel stresin aracı rolü vardır. Bu hipotez doğrultusunda oluşturulmuş araştırma modeli Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Test Edilecek Aracı Model

3.2. Araştırmada Amaç, Evren ve Örneklem

Araştırmada amaç belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatmin düzeyine etkisinde algılanan örgütsel stresin aracı rolünü belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın evrenini Türkiye genelinde beyaz ve mavi yakalı çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırma için 19 Mayıs Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 24. 09. 2021 tarih ve 770 sayılı yazı ile izin alınmıştır. Basit rassal (tesadüfi) örnekleme yolu ile internet aracılığıyla elde edilen örneklem sayısı 402'dir. Örneklem sayısı %95 güven düzeyinde %5'lik hata ile evreni temsil edecek büyüklüktedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 132).

3.3. Ölçekler

Araştırmada çalışanların belirsizliğe tahammülsüzlük, algılanan stres ve yaşam tatmini düzeylerini tespit etmek amacıyla geçerlilikleri ve güvenilirlikleri test edilmiş ölçekler kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği Carleton, Norton ve Asmundson (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlılığını Sarıçam, Erguvan, Akın ve Akça (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçek 12 madde ve 2 boyuttan oluşmaktadır. Sarıçam ve arkadaşları (2014) 5'li likert tipli ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını 0,88 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan algılanan stres ölçeği Cohen, Kamarck ve Mermelstein (1983) tarafından geliştirilmiştir ve Bilge, Ögce, Genç ve Oran (2007) tarafından uyarlaması yapılmıştır. 8 maddeli ve iki boyutlu ölçek 5'li likert tarzındadır. Ölçeğin toplam güvenilirliği Bilge ve arkadaşları (2007) tarafından 0,81 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan son ölçek yaşam tatmini ölçeğidir. Ölçek Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir ve Türkçe uyarlamasını Bekmezci ve Mert (2018) yapmıştır. Ölçek 5 madde ve tek boyutludur. 5'li likert tarzındaki ölçeğin güvenilirliği Bekmezci ve Mert (2018) tarafından 0,87 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS programının 21. versiyonu kullanılmıştır. Ölçeklere ait geçerlilik ve güvenilirliklerin tespiti için keşfedici faktör analizi ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırma hipotezinde Baron ve Kenny'in önerdiği dört aşamalı regresyon analizleri uygulanmıştır. Baron ve Kenny'in yaklaşımı dizesel bir yaklaşımdır. Aracılık testinin yapılabilmesi için ilgili kriterler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 287).

- Bağımlı ve bağımsız değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olması
- Bağımsız değişken ile aracı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olması
- Bağımsız değişken ve aracı değişken ile bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki olması
- Bağımsız değişken ile aracı değişken birlikte regresyon analizine dahil edildiğinde, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında anlamlı olmayan bir ilişki çıkarsa tam aracılık etkisi, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında bir ilişki azalması oluşursa kısmi aracılık etkisi meydana gelmektedir.

Aracılık modelinin testi Sobel test ile yapılmıştır. Araştırmalarda kullanılan Sobel testi aracılık modelinin istatistikî açıdan anlamlı olup olmadığını kontrol etmek için kullanılan bir testtir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 292).

4. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde demografik bulgular, ölçeklere dair normallik, geçerlik ve güvenilirlik analizleri ve hipotez testi yer almaktadır.

4.1. Demografik Bulgular

Katılımcıların %48,3'ü kadın, %51,7'si erkektir. Yaş değişkenine göre %15,7'i 18-25, %32,6'si 26-35, %29,98'si 36-45, %12,2'si 46-55 ve %9,7'si 56 yaş ve üzeri olarak dağılmaktadır. Katılımcılardan %6,5'i ilk-ortaokul, %14,2'si lise, %18,4'ü önlisans, %35,8'i lisans ve %25,1'i lisansüstü eğitime sahiptir. Aylık gelir bakımından %12,9'u 2001-4000 TL., %39,3'ü 4001-6000 TL., %26,9'u 6001-8000 TL. ve %20,9'u 8001TL. ve üstü gelire sahiptir. Katılımcıların %58'i evli ve %42'si bekârdır. Ayrıca statülerine göre %68,4'ü beyaz yakalı ve %31,6'sı mavi yakalı olarak çalışmaktadır.

4.2. Ölçeklere İlişkin Normallik, Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Çalışmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliğini kontrol etmek için keşfedici faktör analizi (KFA) ile yapılmıştır. KFA ile gözlenen değişkenler tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ile değişkenlerin özetlenmesi, yönetilebilmesi ve üzerinde çalışılabilmesi için faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. KFA için ön koşullardan biri verilerin normal dağılıp dağılmadığının kontrolüdür (Gürbüz ve Şahin, 2014: 311). Bu nedenle verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Yapılan normallik analizine göre belirsizliğe tahammülsüzlük (çarpıklık değeri: 0,05, sh=0,122 ve basıklık değeri: -0,305, sh=0,243), algılanan stres (çarpıklık değeri: 0,135, sh=0,122 ve basıklık değeri: -0,467, sh=0,243) ve yaşam tatmini çarpıklık değeri: -0,543, sh=0,122 ve basıklık değeri: -0,434, sh=0,243) ölçeklerinin çarpıklık ve basıklık değerleri sonucu -1 ve +1 arasında olduğu için normal dağılım gösterdiği var sayılmıştır (Ak, 2010: 73).

Normallik varsayımının karşılanmasından sonra yapı geçerliliği test edilmiştir. Yapı geçerliliği için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi bir örneklemeden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli olup faktör analizi için yeterli olup olmadığını göstermektedir. Tabachnick ve Fidell (2012) KMO değerinin 0,60 ve üstünde olması halinde örneklemin yeterli olacağını var saymaktadır. KMO test sonucunun anlamlı olması ($p < 0,05$) değişkenler arası ilişkilere ait matrisin faktör analizi açısından anlamlı olduğunu göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 311).

Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğine temel bileşenler analizi ve varimax eksen döndürmesi tekniği kullanılarak yapılan KFA sonucuna göre KMO örnekleme yeterlilik değeri 0,858 ($< 0,60$) bulunmuştur. Bu sonuca göre örnekleme büyüklüğü yeterli kabul edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 322). Barlett küresellik testinin anlamlı olması ($X^2(66)=1860.772$, $p < 0,001$) maddeler arasında korelasyon ilişkisinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 322). KFA sonucunda belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin iki faktörlü yapıda olduğu bulunmuştur. Bu faktörler toplam varyansın %53,761'ini açıklamaktadır. Ayrıca maddelerin faktör yüklerinin 0,5'in üstünde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ölçeğin açıkladığı varyans sonuçlarına göre ölçtüğü niteliği yeterli olarak açıkladığı sonucuna varılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2014: 322). KFA sonucunda orijinal ölçekteki ilk 7 ve son 5 soru ile elde edilebilen faktörlere 3, 5, 7 ve 12 sorular ve 1, 2, 4, 6, 8, 9, 10 ve 11 soru ile ulaşılmıştır.

Tablo 1. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine Ait Faktör Analizi Sonuçları

Madde	1	2	α
Madde 9.	0,806		0,864
Madde 1.	0,776		
Madde 2.	0,748		
Madde 8.	0,745		
Madde 10.	0,729		
Madde 11.	0,633		
Madde 6.	0,632		
Madde 4.	0,580		
Madde 5.	0,761		
Madde 7.	0,750		
Madde 3.	0,638		
Madde 12.	0,627		
Özdeğer	4,899	1,533	
Açıklanan varyans yüzdesi	40,823	12,939	
Toplam açıklanan varyans yüzdesi: 53,761			
KMO:0,858; Barlett Küresellik Testi:1860,772; p: 0,000			

Algılanan stres ölçeğinin KMO değerinin 0,788 olması ve Barlett küresellik testinin anlamlı olması ($X^2(28)=798,879$ p <.001) örneklem sayısının yeterli olduğunu ve maddeler arasında korelasyon katsayısının faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 322). 8 maddelik algılanan stres ölçeğine yapılan faktör analizine göre ölçeğin iki boyutlu olduğu tespit edilmiştir. Faktörlerin toplam varyansın %58,435'ini açıkladığı ve maddelerin faktör yüklerinin 0,6'nın üstünde olduğu ortaya çıkarılmıştır. %58,435 olan varyans değeri, ölçtüğü niteliği yeterince açıkladığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0,746 olarak tespit edilmiştir. Algılanan stres ölçeğine ilişkin KFA sonuçları Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. Algılanan Stres Ölçeğine Ait Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Algılanan Stres	Algılanan Baş Etme	α
Madde 1.	0,721		0,800
Madde 2.	0,747		
Madde 3.	0,803		
Madde 7.	0,681		
Madde 8.	0,691		
Madde 4.		0,729	0,693
Madde 5.		0,628	
Madde 6.		0,747	
Özdeğer	2,961	1,714	
Açıklanan varyans yüzdesi	%37,011	%21,413	
Toplam açıklanan varyans yüzdesi: 58,435			
KMO:0,788; Barlett Küresellik Testi:798,879; p:0,000			

Yaşam tatmini ölçeğinin KMO değeri değerinin 0,838 ve Barlett küresellik testinin anlamlı olması ($X^2(10)= 892,526$, p <.001) örneklem sayısının yeterli olduğu ve

maddeler arasında korelasyon katsayısının faktör analizi için elverişli olduğunu göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 322). 5 maddelik ölçek KFA sonucunda tek faktör olarak bulgulanmıştır. Ölçeğin tek faktörlü yapısı toplam varyansın %62,286'sını açıklamaktadır. Ölçekteki 5. maddeye ait faktör yükünün 0,478 ve diğer maddelerin faktör yüklerinin 0,8'in üstünde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ölçeğin açıklamış olduğu %62,286 varyans değeri ölçtüğü niteliği yeterince açıkladığı anlamına gelmektedir. Yaşam tatmini ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0,832 olarak bulgulanmıştır. Yaşam tatmini ölçeğine ait KFA sonuçları Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 3. Yaşam Tatmini Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Yaşam Tatmini	α
Madde 1.	0,845	0,832
Madde 2.	0,851	
Madde 3.	0,864	
Madde 4.	0,838	
Madde 5.	0,478	
Özdeğer: 3,114		
Açıklanan varyans yüzdesi: 62,286		
Toplam açıklanan varyans yüzdesi: 62, 286		
KMO:0,838; Barlett Küresellik Testi:892,526; p:0,000		

4.3. Hipotez Testi

Aracılık modellerinin analizinde kullanılan yaklaşımlardan biri Baron ve Kenny'nin nedensel adım yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda aracılık testinin yapılabilmesine dair bazı unsurların bulunması gereklidir. Bu unsurlar verilerin analizi bölümünde ifade edilmiştir. Temel aracılık modelinin testi basamaklar halinde regresyon analizleri ile oluşturulmaktadır. Bu adımlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 287).

Tablo 4. Aracılık Modeli Testine İlişkin Aşamalar

Adım	Analiz	Gösterim
1. Adım	X'in Y üzerindeki etkisinin basit regresyon analizi ile testi (c); $Y=B_0+B_1X+e$	X.....c.....Y
2. Adım	X'in M üzerindeki etkisinin basit regresyon analizi ile testi (a); M= B_0+B_1X+e	X.....a.....M
3. Adım	M'in Y üzerindeki etkisinin basit regresyon analizi ile testi (b); Y= B_0+B_1X+e	M.....b.....Y
4. Adım	X ve M'in Y üzerindeki etkisinin çoklu regresyon analizi ile testi (b); Y= $B_0+B_1X+ B_2M +e$	I.....c ¹I X M.....b.....Y

Değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve korelasyon katsayıları elde edilerek yukarıda sunulan basamaklar yerine getirildikten sonra Sobel testi ile aracılık modelinin anlamlı olup olmadığı kontrol edilmiştir. Değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve korelasyon katsayıları Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5. Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Katsayıları (N= 402)

Değişkenler	Ort.	S.S	1	2	3
1.Algılanan Örgütsel Stres	2,76	0,69	1	-0,46**	-0,51**
2.Yaşam Tatmini	3,22	0,87	-0,46**	1	0,13**
3.Belirsizliğe Tahammülsüzlük	2,87	1,32	-0,51	0,13	1

* $p<.05$ ** $p<.01$

Araştırmada yapılan basit ve çoklu analiz sonuçları Tablo 6'te verilmektedir.

Tablo 6. Regresyon Analizi Sonuçları (N=402)

Adımlar	Regresyon Katsayıları			Model İstatistikleri
	B	S.H	β	
1.Adım Bsız D: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Blı D: Yaşam Tatmini	0,091	0,032	0,13**	$R^2=0,019$; $F(1,400)=7,877$ $p<0,01$
2.Adım Bsız D: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Blı D: Algılanan Stres	-0,268	0,022	-0,51**	$R^2=0,515$; $F(1,400)=144,084$ $p<0,01$
3.Adım Bsız D: Algılanan Stres Blı D: Yaşam Tatmini	-0,584	0,056	-0,46**	$R^2=0,464$; $F(1,400)=109,767$ $p<0,01$
4.Adım Bsız D1:Belirsizliğe Tahammülsüzlük Bsız D2: Algılanan Stres Blı D: Yaşam Tatmini	-0,089 -0,672	0,034 0,065	-0,13** -0,53**	$R^2=0,478$; $F(2,399)=59,215$ $p<0,01$

Regresyon analizi sonuçlarına göre; birinci adımda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatmini üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi ($\beta =0,13$, $p<0,01$), ikinci adımda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün algılanan stres üzerinde negatif yönlü anlamlı etkisi ($\beta =0,51$, $p<0,01$), üçüncü adımda, algılanan stresin yaşam tatmini üzerinde negatif ve anlamlı etkisi ($\beta =0,46$, $p<0,01$) bulunmuştur. Dördüncü adımda belirsizliğe tahammülsüzlük ve algılanan stresin beraber yaşam tatmini üzerindeki etkileri incelendiğinde; belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatmini üzerinde negatif yönlü anlamlı etkisinin ($\beta =-0,13$, $p<0,01$) olduğunu; algılanan

stresin yaşam tatmini üzerinde negatif yönlü anlamlı bir etkisinin ($\beta = -0,53, p < 0,01$) olduğu bulgulanmıştır. Aracı değişken modele eklendiğinde belirsizliğe tahammülsüzlüğün (bağımsız değişken) yaşam tatmini (bağımlı değişken) üzerindeki etkisi $\beta = 0,13 (p < 0,01)$ değerinden $\beta = -0,13 (p < 0,01)$ değerine azalmıştır. Bu bulgular belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam tatmini arasında algılanan stresin aracı rolü olduğunu göstermektedir. Sobel testinin hesaplanması ile aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı ($z = -5,81, p < 0,05$) olduğu bulgulanmıştır.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam tatmini arasında algılanan örgütsel stresin aracı rolü oluşturulan bir hipotez ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda belirsizliğe tahammülsüzlüğün örgütsel strese etkisinde anlamlı ve negatif ilişki bulgulanmıştır. Bu sonuç ile geçmiş çalışmaların (Yazgan ve Topaloğlu, 2020; Yığın ve Fidan, 2021; Çırak, 2021; Bayram vd., 2021) sonuçları arasında paralellik vardır. Örgütsel stresin yaşam tatminine etkisinin araştırıldığı analizle ortaya çıkarılan anlamlı ve negatif ilişki geçmiş çalışmaların (Baumeister vd., 2013; Çiftçi ve Güler, 2018; Tozkoparan, 2021; Biçkes vd., 2018; Naseem, 2018; Baştuğ, 2021; Lambert vd., 2021) sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatminine etkisinin tespiti için yapılan analizle elde edilen pozitif ve anlamlı etki, geçmiş çalışmaların (Sarıçam, 2014; Çırak, 2021) sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Belirsizliğe tahammülsüzlük ile algılanan örgütsel stresin yaşam tatminine etkisinde bağımsız değişkenlerin birlikte regresyona tabi tutulmaları sonucunda belirsizliğe tahammülsüzlüğün yaşam tatmini üzerindeki etkisinin azaldığı bulgulanmıştır. Elde edilen bu sonuçla belirsizliğe tahammülsüzlük ile yaşam tatmini arasında örgütsel stresin aracı rolünü ifade eden hipotez kabul edilmiştir.

Örgütsel stresin öncülleri incelendiğinde işletme ile ilgili faktörler başta olmak üzere diğer bireysel faktörler bulunmaktadır. Rekabet, uzun süreli hayatını devam ettirebilme ve kârlılık amaçlayan işletmeler sürekli değişim yaparak gelişmelere adapte olmaya çalışmaktadır. Bu çalışmaların birey tarafından tam bir kabullenme ile benimsenmesi her zaman söz konusu olmamaktadır. Burada birey, doğası gereği ruhsal, psikolojik, sosyolojik ve çevresel dinamiklerin etkisinde kalmaktadır. Tepkileri de bu bağlamda gerçekleşmektedir. Bu değişimler muhakkak ki büyük fırsatları beraberinde getirmektedir ancak bir o kadar belirsiz durumları oluşturmaktadır. Bireyin doğasını etkileyen unsurlarla bu değişimleri kabullenmesi ve ayak uydurabilmesi zorlaşmaktadır. İlgili zorlanma bu araştırmanın sonucuyla ve belirsizliğe tahammülsüzlük ve stres ile ilişkilendirilen diğer araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi strese yol açmaktadır. Ayrıca belirsizlik altında çalışabilme girişimci insanların bireysel özelliklerinden biridir (Ülgen ve Mirze, 2010). Ancak her çalışanın girişimci özelliklere sahip olması mümkün değildir. Dolayısıyla organizasyondaki belirsizlikler bireyi strese sokan bir çerçevede örgütsel stresi oluşturmaktadır (Luthans, 2011).

Antik çağdan günümüze kadar insanlar iyi bir yaşamın oluşumu için gereken şartları araştırmışlardır (Urgan ve Sevim, 2019). Bu çerçevede ele alınan stresi yönetebilme profesyonelce ele alınması gereken bir konudur. Aynı şekilde örgütsel stres ile başa çıkabilmek kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Stresin mutluluğa ve dolayısıyla yaşam tatminine etkisi yapılan birçok çalışmada ortaya konulmuştur.

Aynı şekilde yaşam tatminini etkileyen örgütsel stres bu çalışmanın sonucunda da görülmektedir.

Değişimleri stratejik olarak öngörebilmek günümüz için giderek zorlaşmaktadır. Belirsizliğe tahammülsüzlük, örgütsel stres ve yaşam tatmini bağlamında bireyin ve örgüt yönetiminin yapabileceği uygulamalar bulunmaktadır. Belirsizliğe tahammülsüzlüğü azaltabilmek için çalışanların güçlendirilmesi gerekmektedir. Örgütsel strese neden olan unsurları kendi bağlamı içinde değerlendirerek her biri için uygun çözümlerle ele alınması önem arz etmektedir. Ayrıca yaşam tatminini artıracak diğer alternatiflerin uygulamaya sokulması gerekmektedir.

Referanslar

- Ak, B. (2010). Hipotez testi. Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri içinde* (73-82. ss.), Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Akdağ, F. ve Yüksel, M. (2010). İnsan kaynakları yönetimi açısından işkoliklik ve algılanan stres ilişkisinde kontrol odağının rolü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 47-55.
- Akgemci, T. (2001). Örgütlerde stres ve yönetimi. *İktisadi ve idari Bilimler Dergisi*, 15(1-2), 301-309.
- Antaramian, S. (2017). The importance of very high life satisfaction for students academic success. *Cogent Education*, 4(1), 1-10.
- Argan, M., Argan, M. T. ve Dursun, M. T. (2018). Examining relationships among well-being, leisure satisfaction, life satisfaction, and happiness. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 7(4), 49-59.
- Armutlu, İ. (2019). *Belirsizliğe tahammülsüzlük, dürtüsellik, ruminasyon ve genel erteleme eğiliminin psikolojik belirtiler ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atar, A., Urgan, S., ve Erdoğan, P. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki iyimserlik-kötümserlik ve yaşam tatmininin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(7), 263-278.
- Baştuğ, G. (2021). Investigation of life satisfaction and work stress in employees doing office exercise. *Progress in Nutrition*, 23(1), 1-6.
- Baumeister, R. F., Vohs, K. D., Aaker, J. L. ve Garbinsky, E. N. (2013). Some key differences between a happy life and a meaningful life. *The Journal of Positive Psychology*, 8(6), 505-516.
- Bayram, F., Özkamalı, E. ve Çiftçi, S. (2021). Tercih sürecindeki üniversite adaylarının belirsizliğe tahammülsüzlük ve bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(77), 98-120.
- Bekmezci, M. ve Mert, İ. S. (2018). Yaşam tatmini ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Toros Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 166-177.
- Belirsizlik. (t.y). *Türk Dil Kurumu sözlükleri* içinde. Erişim Adresi <https://sozluk.gov.tr>.
- Biçkes, D. M., Demirtaş, Ö. ve Yılmaz, C. (2018). Mesleki stres, tükenmişlik, iş tatmini ve yaşam tatmini ilişkisi. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 4(9), 414-422.
- Bilge A., F Ögce., Genç R. E. ve Oran N. T. (2009). Algılanan stres ölçeği (ASÖ)'nin Türkçe versiyonunun psikometrik uygunluğu. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(25), 61-72.

- Birrell, J., Meares, K., Wilkinson, A. ve Freeston, M. (2011). Toward a definition of intolerance of uncertainty: A review of factor analytical studies of the intolerance of uncertainty scale. *Clinical Psychology Review*, 31, 1198-1208.
- Boulter, C., Freeston, M., South, S ve Rodgers, J. (2014). Intolerance of uncertainty as a framework for understanding anxiety in children and adolescents with autism spectrum disorders. *Journal of Autism Developmental Disorders*, 44, 1391-1402.
- Carleton, R. N. (2012). The intolerance of uncertainty construct in the context of anxiety disorders: Theoretical and practical perspective. *Expert review of neurotherapeutics*, 12(8), 937-947.
- Carleton, R. N., Norton, M. A. P. J. ve Asmundson, G. J. G. (2007). Fearing the unknown: A short version of the intolerance of uncertainty scale. *Journal of Anxiety Disorders*, 21(1), 105-117. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2006.03.014>
- Christian O. E. ve Obiageli O. E. (2019). Overview of stres and stres management. *ARC Journal of Nursing and Healthcare*, 5(2), 12-18.
- Cohen, S., Kamarck, T. ve Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24(4), 385-396.
- Çınar, Ö. ve Özyılmaz, F. Z. (2019). İş tatmini ile yaşam tatmini arasındaki ilişki: Bayburt Üniversitesi'nde bir uygulama. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 533-556.
- Çam, Z., Kardeş, F., Z., Eşkisü, M. ve Gelibolu, S. (2019). Gratitude, hope, optimism and life satisfaction as predictors of psychological well-being. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19(82), 81-100.
- Çırak, B. Y. (2021). *Pandemi sürecinde bireylerin geleceğe karşı belirsizlik algıları, kaygı düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Çiftçi, G. E. ve Gürer, A. (2018). Mesleki stres ve yaşam doyumu ilişkisinde psikolojik güçlendirmenin aracılık rolü üzerine bir alan araştırması. *2018 III. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresi* içinde (11-36. ss). 3-5 Mayıs, Çorum.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Inglehart, R. ve Tay, L. (2013). Theory and validity of life satisfaction scales. social indicators research: An international and interdisciplinary journal for quality-of-life measurement, *Springer*, 112(3), 497-527.
- Ercil, Y. ve Şener, İ. (2012). Örgüt çalışmalarında kaos ve karmaşıklık kuramları. H. C. Sözen ve H. N. Basım (Ed.), *Örgüt kuramları* içinde (327-350. ss.), İstanbul: Beta.
- Erdoğan, P. ve Ak, M. (2021). Örgütsel stres ve iş tatmini arasında psikolojik dayanıklılığın aracı rolü: Akademisyenler üzerine bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2) 433-442.
- Eren Gümüştekin, G. ve Öztemiz, A. B. (2004). Örgütsel stres yönetimi ve uçucu personel üzerinde bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23, 61-85.
- Fink, G. (2017). Stress: Concepts, definition and history. Reference module in neuroscience and biobehavioral psychology. *Elsevier*, 1-9.

- Geçgin, F. M. ve Sahraç, Ü. (2017). Belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 7(4-özel sayı), 739-755.
- Güçlü, N. (2001). Stres yönetimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 91-109.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Felsefe Yöntem-Analiz*. Ankara: Seçkin.
- Hagmaier, T., Abele, A. E. ve Goebel, K. (2018). How do career satisfaction and life satisfaction associate?. *Journal of Managerial Psychology*, 33(2), 142-160.
- Hobfoll, S. E., Halbesleben, Neveu, J-P. and Westman, M. (2018). Conservation of resources in the organizational context: The reality of resources and their consequences. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 5, 103-128.
- Hoogerbrugge, M. M. ve Burger, M. J. (2018). Neighborhood-Based social capital and life satisfaction: The case of Rotterdam, The Netherlands. *Urban Geography*, 39(10), 1484-1509.
- Işitan, İ. ve Gökler, R.(2012). Modern çağın hastalığı; stres ve etkileri. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 154-168.
- Kasapoğlu, F. (2020). COVID-19 salgını sürecinde kaygı ile maneviyat, psikolojik sağlamlık ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 599-614.
- Krohne, H. W. (2001). Stress and coping theories. *The International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 22, 15163-15170. <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/03817-1>.
- Lambert, E. G., Qureshi, H. ve Frank, J. (2021). The good life: Exploring the effects job stress, job involvement, job satisfaction and organizational commitment on the life satisfaction of police officers. *International Journal of Police Science & Management*, 23(3), 279-292.
- Lazarus, R. S. (1993). Coping theory and research: Past, present, and future. *Psychosomatic Medicine*, 55, 234-247.
- Luthans, F. (2011). *Organizational behavior: An evidence-based approach*. New York: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Naseem, K. (2018). Job stress, happiness and life satisfaction: The moderating role of emotional intelligence empirical study in telecommunication sektör Pakistan. *Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 4(1), 7-14.
- Polatçı, S., İrk, E., Gültekin, Z. ve Sobacı, F. (2017). Psikolojik dayanıklılık ve kişilik özellikleri tatmin düzeyini etkiler mi?. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 553-578.
- Salıhoğlu, H. N. (2021). *Başa çıkma tutumları, belirsizliğe tahammülsüzlük ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Covid-19 sürecine özgü bir çalışma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıçam, H. (2014). Belirsizliğe tahammülsüzlüğün mutluluğa etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 1-12.
- Sarıçam, H. Erguvan, F. M., Akın, A. ve Akça, M. Ş. (2014). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği (BTÖ-12) Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(3), 148-157.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A. ve Akgemci, T. (2019). *Davranış bilimleri*. Konya: Eğitim.

- Tozkoparan, G. (2021). Örgütsel stresin çalışanların yaşam doyumu ve bireysel performans algısına etkileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 1881-1910.
- Urgan, S. ve Sevim, Ş. (2019). *Uluslararası sağlık kuruluşlarında sosyal sermaye ve pozitif psikolojik sermaye etkileşiminde kültürel zekâ*. Konya: Eğitim.
- Ülgen, H. ve Mirze, S. K. (2010). *İşletmelerde stratejik yönetim*. İstanbul: Beta.
- Yazgan, A. E. ve Topaloğlu, E. Ö. (2020). Örgütsel belirsizliğin örgütsel bağlılık üzerindeki etkisinde örgütsel stresin aracılık rolü. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(16), 1272-1295.
- Yığman, F. ve Fidan, S. (2021). Transdiagnostik faktör olarak belirsizliğe tahammülsüzlük. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(3), 573-587.
- Yöyen, E. G. ve Şan, R. (2021). Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün yas süreci ile ilişkisi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(Special Issue), 1-14.
- Zorlu, F. (2008). Planlamada belirsizlik sorunu: Ulaşım planlamasında yolculuk talebi. *YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*, 3(1), 16-32.